กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง ความสำคัญของจริยธรรมการวิจัยในคน

เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565 สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้จัดอบรมในหัวข้อความสำคัญของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมี รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ธีระภูธร รองประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นวิทยากร ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการทำงาวิจัยในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งต้องทำงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับคน ทัศนคติของคน ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวในปัจจุบัน มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติอันเหมาะสมเป็นที่ยอมรับในกล่ามบุคคลหรือสังคมให้ยึดถือปฏิบัติสอดคล้องกับหลังสากล และไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

การทำวิจัยในคน หมายถึง กระบวนการศึกษาที่เป็นระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางด้านสุขภาพหรือวทยาศาสตร์การแพทย์ที่ได้กระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของอาสาสมัครในการวิจัย หรือได้กระทำต่อเซลล์ส่วนประกอบของเซลล์ วัสดุสิ่งส่งตรวจ เนื้อเยื่อ น้ำคัดหลั่ง สารพันธุกรรม เวชระเบียน หรือข้อมูลด้านสุขภาพของอาสาสมัคร ในการวิจัย และให้หมายความรวมการศึกษาทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

หลักจริยธรรมการทำวิจัยในคนทั่วไป หรือ Belmont Report ประกอบด้วนหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) คือการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect for human dignity) ซึ่งเป็นหลักสำคัญของจริยธรรมการทำวิจัยในคน หลักการนี้เป็นพื้นฐานของแนวทางปฏิบัติ ได้แก่

1.1 เคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและให้อาสาสมัครตัดสินใจอย่างอิสระ ปราศจากการข่มขู่ บังคัย หรือให้สินจ้างรางวัล

1.2 เคารพในความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัคร คือ ความเป็นส่วนตัว สิทธิส่วนบุคคล พฤติกรรมส่วนตัวพฤติกรรมปกปิด ทำโดยจัดสถานที่ในการขอความยินยอมและการซักประวัติตรวจร่างกาย ไม่มีป้ายระบุชื่อคลินิก

1.3 เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวของอาสาสมัคร ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลใบยินยอม การบันทึกเสียงหรือภาพ มาตรการรักษาความลับ เช่นมีรหัสผ่าน เป็นต้น

1.4 เคารพในในความเป็นผู้อ่อนด้วย เปราะบาง ผู้ที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้เต็มที่ ไม่สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยที่ได้รับ ไม่สามารถตัดสินใจได้โดยอิสระ เช่นผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือทางจิต ผุ้ป่วยโรคเอดส์ ผู้ป่วยหมดสติ ผู้ป่วยพิการ นักโทษ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ทหาร กลุ่มคนที่มีพลังอำนาจน้อย เช่น ชนกลุ่มน้อย กลุ่มเบี่ยงเบนทางเพศ

2. หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตราย (Beneficence) ซึ่งมีการประเมินความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดจากการวิจัย ได้แก่อันตรายต่อร่างกาย จิตใจ สถานะทางสังคมและฐานะทางการเงิน และอันตรายทางกฎหมาย เช่น ถูกจับกุม และมีการประเมินการให้คุณประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ที่ผู้ป่วยที่เข้าร่วมจะได้รับโดยตรง ผู้ป่วยคนอื่นจะได้รับจากผลการศึกษา ต่อวงการวิทายศาสตร์หรือสังคม และ ประโยชน์ต่อชุมชนที่อาสาสมัครอยู่

3. หลักความยุติธรรม (Justice) คือมีเกณฑ์การคัดเข้าและออกชัดเจน ไม่มีอคติ มีการกระจายผลประโยชน์และความเสี่ยงอย่างเท่าเทียมกันโดยวิธีการสุ่ม

สรุปเนื้อหาโดย นันธิดา อนันตชัย